

28.3.2016

luonnostelua

Maakuntien sote-palvelujen yhtiöittämisestä pelkistäen

Maakuntien sote-palvelutuotannon yhtiöittämiseen liittyy seuraavia näkökohtia:

1. Maakuntien yhtiöt ovat ok, mutta kuntien yhtiöt eivät ole ok.
2. Maakuntien uusia yhtiöitä tarvittaisiin jo toimivan kilpailun ja sen varmistamiseksi, etteivät harvat yksityiset toimijat (Attendo ym.) pääse rahastamaan tulevaisuudessa.
3. Siirryttäessä maakunnan järjestämisvastuulla olevaan soteen on huolehdittava, että syntyy 1) suhteellisen optimaalisen kokoisia tuotanto-organisaatioita, 2) riittävän kilpailulliset markkinat ja dynamiikkaa niillä ja 3) voimakas siirtymä kilpailun hyödyntämiseen pysyvä hallittuna. Olennaista on kuitenkin, että maakunnan toiminnan fokus on selvä ja hyvin määritelty.
4. Sote-henkilöstön edustajat lienevät paljolti yhtiöittämistä vastaan, mutta eläköitymisen ja palvelutarpeen kasvun takia sote-henkilöstön ei juuri tarvitse pelätä työttömyyttä.
5. Käytännössä kai henkilöstö säilyisi pääosin paikallaan, vaikka kilpailun seurauksena tuottaja ja työnantaja joskus vaihtuisivat (vrt. bussiyhtiöt).
6. TEM:in valtiontuki- ja hankinta-asiantuntijoiden argumentointi on johdonmukaista (maakuntien julkisiin tuotanto-organisaatioihin perustuva malli yhteensovitus valinnanvapauden ja kilpailuun haastavaa). Toisaalta tämä koskee markkinaehtoista toimintaa, mutta päivitys ja vaativin erityistaso ovat pikemminkin luonnollinen monopoli. TEM:n tulkinta ei ole myöskään kiistaton, koska lähtökohtaisesti sote-palvelut eivät EU-oikeudellisesti ole taloudellista toimintaa. Yksityisten yhtiöiden tuleminen valinnanvapauden kautta tuottajiksi perusterveydenhuollon palveluissa ei tee muusta terveydenhuollosta (esim. vaativa erikoissairaanhoido) taloudellista toimintaa. Samalla on luonnollisesti varmistettava, ettei hallitus ensin linjaa jotain, jonka jälkeen asiantuntijoilta ja/tai komissiosta tulee viesti, että hallituksen linjauksia on rukattava.
7. Soten integraation toteuttaminen julkisten organisaatioiden kautta yleisenä periaatteena on menneisyyden ratkaisu verrattuna toiminnalliseen integraatioon monien tuottajien kautta.
8. Toimiva kilpailu ja integraatio edellyttävät kuitenkin mm. vahvat maakuntajärjestäjät, uuden THL:n ja osaavan hankinnan.
9. Maakuntien yhtiöihin liittyy paljon kysymyksiä (alkaen Kevan roolista), jotka pitäisi ratkaista, jotta nyt luotaisiin toimiva järjestelmä.

Sote-palvelujen järjestämiseen liittyviä yleisempiä arvostetun asiantuntijan esittämiä periaatteita ovat:

- 1) hoitoidikaatioiden valvominen ja niiden asettamisen säilyttäminen maksajalla,
- 2) 'rusinoiden poimimisen' tekeminen mahdolliseksi palvelumarkkinoilla ja
- 3) hoitoriskin hallittu siirtäminen palvelun tuottajalle.

Maakuntien yhtiöiden luominen voi tukea ym. kolmen periaatteen toteuttamista palveluissa, joissa valinnanvapaus ja kilpailu ovat aito mahdollisuus. Asiaan liittyviä näkökohtia ovat:

- Palvelujen ulkoistus nykyisille yksityisille toimijoille ja maakuntien palvelujen yhtiöittäminen ovat eri asioita ja osin jopa vaihtoehtoja.
- Yhtiötetyssä tuotannossa on ilmeisesti pienempi riski, että palvelutuotannon päätöksenteko olisi ei-ammattimaista.
- Pienet palveluntuottajat helposti sulautetaan nykyisiin suuriin yksityisiin toimijoihin. Senkin takia maakuntien riittävät vahvat yhtiöt voivat olla tarpeen.
- Tuottajalle pitää maksaa riskin kantamisesta, ei palvelujen tuottamisesta. Tämäkin voi onnistua monilta osin parhaiten juuri maakuntien yhtiöiden kautta.